Scoil Naomh Pádraig

Plean Gaeilge

Revised: 2022

www.strangsmillsns.ie
16875G

Plean Gaeilge

Réamhráiteas: Cuireadh an plean le chéile ar lá pleanáile sa scoil 2003-2004. Rinne an fhoireann scoile athbhreithniú ar an bplean seo le chéile sa bhlian 2012, bhí athbhreithniú ar na h-agusín déanta sa bhlian 2020, 2021 agus athbreithnú ar an plean iomláin i 2023. Bhí gach múinteoir páirteach ann.

Bunchúiseanna: Tá gáth leis an bplean seo chun cabhrú linn an curaclam a chur i bhfeidhm, i dtreo is go mbeidh leanúnachas ó rang go rang, agus chun cur chuige cumarsáide a chur i bhfeidhm sa scoil**.**

Seo iad na ceisteanna a phléigh na múinteoiri:

- comhtháthú na scil teanga sna ceachtanna: teanga ó bhéal, léitheoireacht, agus scribhneoireacht;
- raon modhanna múinte a bheith in úsáid ag na muinteoiri agus saoirse acu na cinn is fearr a fhileann do na páisti agus don scoil a roghnú, ag cur san áireamh cúlra teanga na bpáistí;
- na feidhmeanna teanga a chur in eagar do na rang-ghrúpaí difriúla;
- na téamai a chur in oiriúint don pháiste, dá gcúlra teanga agus baile;
- na tascanna, na cluichí agus na gníomhaíochtaí atá luaite in ábhar teagaisc agus foghlama an churaclaim a éagsulú ó bhliain go bliain;
- aire a thabhairt do shnáithaonaid uile an churaclaim.

Aontaíonn na múinteoirí go bhfuil sé an-tábhachtach grá don Ghaeilge a chothú ins na daltaí. Ba chóir go mbeadh taitneamh le baint as an ábhar foghlama chun go spreagfá na páistí chun an Ghaeilge a úsáid mar ghnáth-theanga chumarsáide agus chun go mbeadh dearcadh dearfach acu ina leith. Bíonn béim láidir ar 'spéis a chothú' sa Ghaeilge ag na leibhéil go léir.

Fís agus aidhmeanna

An Plean i gComhthéacs na Scoile seo:

Is ar chumarsáid agus ar úsáid na teanga mar ghnáth theanga bheo a leagtar béim sa churaclam nua. Tá sé an-thábhachtach go dtugtar gach seans do na páistí an Ghaeilge a labhairt go nádúrtha, agus go mbeadh dearcadh dearfach acu ina leith, agus go spreagfar muinín iontu an Ghaeilge a úsáid ina shaol. Tá sé tábhachtach go mbeadh an páiste gníomhach sa cheacht Ghaeilge: is é sin, gníomhachtaí teanga a bheith ar siúl, tascanna le déanamh, agus fadhbanna le réiteach trí Ghaeilge. Is é an plean atá againn sa scoil seo ná:

- féin-mhuinín na bpáisti a chothú i labhairt na gaeilge; béim a chur ar éisteacht agus ar labhairt na Gaeilge; béim ar chumarsáid;
- úsáid na teanga i gcluichí;
- úsáid na Gaeilge chomh minic agus is féidir i rith an lae;
- bheith ar a gcumas freagra gairid a thabhairt do cheisteanna; leanúnachas a bheith ann ó rang go rang.

(a) Fís

Baintear úsáid as an nGaeilge chomh minic agus is féidir i rith an lae. Déantar iarracht dearcadh na dtuismitheoirí agus an phobail a dhéanamh níos dearfa ar an Gaeilge. Déanann muinteoirí na scoile seo iarracht cur le forás cognaíoch, mothúchánach agus samhlaíoch an pháiste.

(b) Aidhmeanna:
Is iad aidhmeanna an churaclaim Ghaeilge sa scoil seo ná:

- ✓ a chur ar chumas páistí tógáil ar eolas agus ar thaithí atá acu cheana féin ar theanga agus ar fhoghlaim theanga le cur lena bhfoghlaim theanga
- ✓ páistí a spreagadh le glacadh go dearfach leis an nGaeilge, agus ár bhféiniúlacht chultúrtha a chur chun cinn trí úsáid na Gaeilge

- ✓ páistí le teangacha agus cultúir éagsúla a spreagadh le bheith bródúil as a n-oidhreacht agus í a roinnt

- ✓ aitheantas a thabhairt don éagsúlacht mhór taithí, cumais agus stíle teanga a bhíonn ag páistí agus iad ag foghlaim teanga ar scoil mar chéad chéim le cur ar a gcumas a bheith rannpháirteach i gcaidreamh cumarsáideach atá ábhartha agus lán brí

- ✓ glacadh le huathúlacht na bpáistí trína meas ar a dteanga bhaile, a dtuiscint ar theanga agus ar ilghnéitheacht, agus a gcumas chun teangacha, gothaí agus uirlisí éagsúla a le cumarsáid a dhéanamh le daoine i gcomhthéacsanna agus i suímh éagsúla a chothú

- ✓ páistí a spreagadh agus a chumasú le cumarsáid éifeachtach a dhéanamh sa chéad teanga agus sa dara teanga de chuid na scoile agus cumarsáid a dhéanamh ina dteanga oidhreachta le haghaidh cuspóirí éagsúla

- ✓ páistí a chumasú le bheith rannpháirteach go hiomlán i réimse leathan d'eispéiris teanga agus cumarsáideacha atá ábhartha agus lán brí le páistí ar comhaois leo agus le daoine fásta, agus le taitneamh a bhaint astu

- ✓ spéis ar feadh an tsaoil i bhfoghlaim theanga, agus grá d'fhoghlaim teanga, a chothú i bpáistí ar mhaithe le taitneamh agus saibhriú pearsanta agus, ar an gcaoi sin, dearcadh dearfach i leith cumarsáide agus teanga a chur chun cinn

- ✓ tuiscint páistí ar an domhan a leathnú trí éagsúlacht shaibhir eispéiris teanga agus trí fheasacht agus meas i leith teangacha agus cultúir eile a chothú i dtimpeallacht foghlama a shaibhríonn iad

- ✓ páistí a chumasú chun úsáid shamhlaíoch agus chruthaitheach a bhaint as teanga agus tuiscint a bheith acu do ghnéithe aeistéitiúla na teanga

- ✓ páistí a spreagadh le bheith rannpháirteach go pearsanta i réimse leathan de théacsanna labhartha, geáitsíochta, scríofa agus il-mhodúlacha, agus smaoineamh go criticiúil orthu

- ✓ tacú le páistí lena scileanna liteartha a fhorbairt agus iad a chumasú le dul chun cinn a dhéanamh ar a luas foghlama féin i dteanga ó bhéal, léite agus scríofa

- ✓ feasacht teanga a chothú sna páistí, ionas go dtuigfidh siad agus go mbeidh meas acu ar ábhar agus ar struchtúr teangacha

1. Curaclam na Gaeilge

1.1 Cur Chuige Cumarsáideach

Tá cumarsáid i gceist sna gnéithe teanga, san ábhar teagaisc agus foghlama agus sna modhanna múinte a úsáidtear. Is é an rud is tábhachtaí ná na páistí a chur ag caint agus ag déanamh cumarsáide chomh luath agus is féidir. Is ar an bpáiste féin agus ar na riachtanais teanga atá aige/aici agus ar a c(h)uid ábhar spéise atá an phríomhbhéim sa chur chuige a úsáideann an múinteoir. Cuirtear béim ar thaithneamhacht an ábhair theagaisc agus ar an gcaoi a gcoinneoidh sé seo an páiste gafa le linn na foghlama. Tugtar aird faoi leith ar úsáid na teanga chun cumarsáid a dhéanamh. Cuireann cur-chuige cumarsáideach béim ar úsáid na teanga chomh luath agus chomh minic agus is féidir i rith an cheachta. Cuireann tascanna, cluichí teanga agus comhthéacsanna taitneamhacha a chruthaíonn an múinteoir ar chumas an pháiste cumarsáid a dhéanamh ag baint úsáid as na ceithre scil teanga: éisteacht, labhairt, léitheoireacht agus scríbhneoireacht.

Chomh fada agus is féidir bíonn cumarsáid ar siúl idir na páistí i ngach ceacht Gaeilge. Roinntear an cheacht ar thrí thréimhse teagaisc agus foghlama: (1) an tréimhse réamhcumarsáide; (2) an tréimhse cumarsáide; (3) an tréimhse iarchumarsáide.

<u>An Tréimhse Réamhchumarsáide</u>: Ag tús an cheachta is féidir leis an múinteoir an t-ionchur teanga a dhéanamh taitneamhach agus spreagúil le gníomhaíochtaí nó cluiche

mar shampla, foghlaim foclóra, cleachtadh comhréire, gníomhaíochtaí faoi threoir, cluichí gramadaí.

<u>An Tréimhse Chumarsáide</u>: De réir tuairisc ó gcigire i 2015 beidh gach rang ag baint usaid as 10 nóiméad gach lá le haghaidh cur chuige cumarsáide. Cruthaíonn an múinteoir gá le húsáid na teanga chun cumas cumarsaide an pháiste a fhorbairt agus chun seans a thabhairt dó/di teanga nua a chruthú dó/di féin. Déantar é seo trí úsáid a bhaint as gníomhaíochtaí cumarsáide—tascanna le déanamh, fadhbanna le réiteach, cluichí cumarsáide, bearnaí a líonadh in agallamh taifeadta, imirt i rólanna i suíomheanna éagsúla, idirghníomhú sóisialta, déanamh drámaí agus sceitsí, plé agus díospóireachtaí agus ar eile trí mheán na Gaeilge.

<u>An Tréimhse Iarchumarsáide</u>: Tugtar seans don pháiste dul siar ar theanga an_cheachta trí ghníomhaíochtaí iarchumarsáide—mar shampla, cleachtadh gramadaí, anailís na teanga, cluichí breise, tasc nua. Beidh an chumarsáid ina cuid lárnach den phróiseas teagaisc agus foghlama. Tá cumarsáid i gceist le muineadh na scileanna teanga go léir. Caithfidh an páiste an teanga a chur in úsáid chun í a fhoghlaim go héifeachtach. Úsáideann na múinteoirí an Ghaeilge labhartha chun treoracha a thabhairt, chun an rang a roinnt i gcomhair cluichí, chun am lóin agus am sosa a stiúradh, agus chun an rolla a ghlaoch.

Cén tuiscint atá ag foireann na scoile ar Chur Chuige Cumarsáideach?

D'aontaigh an fhoireann teagaisc go bhfuil cur-chuige cumarsáide an ghné is tábhachtaí I bhfoghlaim na teanga i dtreo go mbeidh an páiste in ann í féin a chur in iúl agus na paisti eile í a thuiscint. Caithfidh an teanga a bheith beo. Caithfidh an múinteoir spéis a chothú chun na paistí a spreagadh an Ghaeilge a úsáid in atmasféar taitneamhach gan bhrú. Cruthaíonn an múinteoir suíomh ina mbeidh gá leis an bpáiste Gaeilge a úsáid. Is de réir a chéile a thiocfaidh fás agus forbairt ar an gcumas cumarsáide atá ag na páistí.

1.2 Feidhmeanna Teanga (an úsáid a bhaineann duine as an teanga chun cuspóir éigin cumarsáide a bhaint amach):

Beidh na feidhmeanna teanga i gceist i ngach gnéithe teanga den churaclam—Teanga ó bhéal, Léitheoireacht, Scríobhneoireacht. Rangaítear iad i sé chatagóir feidhmeanna: caidreamh sóisialta a dhéanamh, eolas a thabhairt agus a lorg, dearcadh a léiriú agus a lorg, dul i gcion ar dhuine, struchtúr a chur ar chomhrá, soiléiriú a lorg i gcomhrá. Tá deich gcinn de théamaí atá spéisiúil don pháiste liostaithe sa churaclam: Mé Féin, Sa Bhaile, An Scoil, Bia, An Teilifís, Siopadóireacht, Caitheamh Aimsire, Éadaí, An Aimsir agus Ócáidí Speisialta. Caithfidh na múinteoirí foclóir a bhaineann leis na téamaí a mhúineadh chun go mbeidh an páiste in ann iad a aistriú ó shuíomh amháin go suíomh eile. Usáidtear Gaeilge neamhfhoirmiúil freisin chun gnáthriachtanais chumarsáide agus shóisialta a chomhlíonadh—beannú, slán a fhágáil, leithscéal a ghabháil, soiléiriú a lorg, agus míniú a thabhairt. Drámaí beaga agus agallaimh: Is cuid lárnach den chumarsáid iad chun cleachtadh a thabhairt do na páistí (a) an teanga a úsáid, agus (b) féinmhuinín a neartú.

Úsáidtear na feidhmeanna teanga i gcomhtheacs téama éigin i gcónaí. Is tábhachtach an rud é go bhfuil leanúnachas sa scoil [Féach Agusín 1].

Tá seifteanna seo leanas ag na múinteoirí chun an Ghaeilge a cheangal le saol na scoile: frása(í) na seachtaine,teachtaireachtaí, fógraí na scoile,prionta sa timpeallacht, comharthaí, ócáidí rialta mar am sos/am lón srl.

1.3 Snáitheanna agus gnéithe an Churaclaim.

Tá trí shnáithe i gCuraclam Teanga na Bunscoile- teanga ó bhéal, léitheoireacht agus scríbhneoireacht. Sna trí shnáithe, déantar cur síos sna gnéithe ar fhoghlaim theanga bhunriachtanach. Tá tacar de Thorthaí Foghlama ag gach gné, ina ndéantar cur síos ar fhoghlaim thábhachtach teanga ó thaobh coincheap, meonta agus scileanna.
Is iad seo a leanas na gnéithe d'fhoghlaim teanga a bhaineann le gach ceann de na snáitheanna:

1. Caidreamh cumarsáideach a fhorbairt trí theanga

2. Ábhar agus struchtúr na teanga a thuiscint

3. Teanga a fhiosrú agus a úsáid.

(CTB, ln. 14)

Gné 1: Caidreamh cumarsáideach a fhorbairt trí theanga (Cumarsáid)

Sa ghné seo dírítear ar eolas agus tuiscint na bpáistí a fhorbairt faoin gcaoi a gcruthaímid agus a roinnimid brí le chéile i gcaidrimh chumarsáideacha, mar éisteoirí agus mar chainteoirí, agus mar dhaoine a thugann agus a ghlacann faisnéis. Go sonrach, baineann sé le forbairt a dhéanamh ar na scileanna a thacaíonn leis an bpróiseas sin agus, ar an gcaoi sin, tógann an ghné ar an téarma Cumarsáid in Aistear. Sa chaoi is go mbeidh páistí in ann brí a thógáil agus a roinnt i gcaidrimh chumarsáideacha, ní mór dóibh a bheith rannpháirteach mar éisteoirí agus mar chainteoirí. Is scileanna cómhalartacha iad éisteacht agus freagairt agus forbraítear iad in éineacht.

Gné 2: Ábhar agus struchtúr na teanga a thuiscint (Tuiscint)

Dírítear sa ghné seo ar fhorbairt a dhéanamh ar chumas páistí téacsanna a chruthú agus idirgníomhú go maith leo, agus iad ag úsáid eolas agus tuiscint ar ábhar agus struchtúr na teanga atá ag éirí níos sofaisticiúla de réir a chéile. Dírítear sna Torthaí Foghlama seo ar struchtúr abairte agus ar ghramadach, ar fhoclóir ó bhéal agus ar fhoclóir léitheoireachta, ar ghnásanna cló, ar fheasacht fhóineolaíoch agus fhóinéimeach, ar aithint focal, ar litriú agus ar thuiscint.

Gné 3: Teanga a fhiosrú agus a úsáid (Fiosrú agus úsáid)

Tugtar tús áite sa ghné seo do chumas páistí a fhorbairt chun teanga a fhiosrú agus a úsáid le haghaidh réimse leathan cuspóirí, i seánraí éagsúla, agus le cineálacha éagsúla lucht féachana, cuid acu a bhfuil aithne acu orthu agus cuid eile nach bhfuil. Ach teanga a fhiosrú agus a úsáid, cothaítear braistint ghutha agus forbraítear léirthuiscint do ghné aeistéitiúil na teanga. De réir mar a théann siad i ngleic le téacsanna éagsúla labhartha agus scríofa agus de réir mar a chruthaíonn siad iad, forbraítear feasacht ar ghuth an údair sna páistí. Agus iad ag fiosrú agus ag úsáid teanga sa churaclam, beidh ar pháistí éisteacht le hinsintí agus le cuntais fhíriciúla a bheidh ag éirí níos casta agus níos teibí de réir a chéile, agus iad a chur in iúl.

1.4 Comh-tháthú na snáitheanna:

Tá líonra idirnasc ann, ní hamháin idir na gnéithe ach trasna na snáitheanna. Cé go dtacaíonn gach snáithe le forbairt gach snáithe eile, ní mór aird ar leith a thabhairt sna luathbhlianta bunscoile ar shnáithe na teanga ó bhéal mar gur cuid bhunúsach é d'fhorbairt na léitheoireachta, na scríbhneoireachta agus na foghlama ar fud an churaclaim. Is de thoradh ar fheasacht ar an gcaidreamh idir na gnéithe agus trasna na snáitheanna a chomhlíontar cumas an churaclaim teanga chomhtháite. (CTB ln. 15)

Ábhar an Phlean

Sa curaclum teanga na bunscoile, tá na páistí i ngach rang ag taithí torthaí foghlama sa trí snáithe: teanga ó bhéal, léitheoireacht agus scríbhneoireacht. Bíonn an béim i gcónaí, go mórmhór sna bun ranganna ar an dteanga labhartha, ar dhánta simplí, ar amhráin, ar scéalta, ar sceitsí geanra, agus ar chluichí teanga. Tá gá le fhocail phrionta i nGaeilge agus bearla a bheith thart orthu.

1.5 Téamaí, Straitéisí agus Modhanna Múinte

(a)Téamaí: Bíonn na téamaí/fó-théamaí bunaithe ar shaol an pháiste. Bíonn éagsúlacht sna fó-théamaí i ngach rang.

(b)Straitéisí: Baineann an muinteoir úsáid as straitéisí éagsúla chun an Ghaeilge a mhúineadh:

- filíocht—dánta, amhráin;
- seanfhocail;
- drámaíocht: tugann an múinteoir sampla ar dtús agus ansin is féidir leis na daltaí é a athrú;
- idirlín - éist leis an gaeilge agus gníomhaíochtaí a dheanamh
- ainmnigh na difriochtaí idir na pictiúir

- cluichí teanga
- structúir abairte: briathar-cé?-cad/cá?-cathain?
- scríobhneoireacht: litir, liostaí, nóta, cuireadh, cárta phoist, scéalta, biachlár, nuacht, agallamh, cur síos—sampla a thabhairt ar dtús

Is iad na straitéisí is coitianta a úsáidtear chun cumas cumarsáide an pháiste a fhorbairt ná: agallaimh mar ionchur d'imirt i rólanna, cluichí teanga, tascanna agus fadhbanna, druileanna, drámaíocht, físeáin, scéalaíocht, filíocht (rainn, dánta agus amhráin), rabhlóga, tomhais agus seanfhocail.

Ón t-am a thosnaíonn na páistí ar scoil, baineann na múinteóirí úsáid i rith an lae as nathanna bunúsacha éagsúla chun na páistí a bheith in ann iad a chloisteáil ar dtús agus ansin úsáid a bhaint astu. Tá samplaí de na nathanna seo in Agusín 6, agus cuireann na múinteoirí ranga leis an liosta. Ceanglaíonn é seo leis an liosta feidhmeanna teanga.

(c)Modhanna Múinte:

Tá réimse leathan modhanna múinte in úsáid i ngach rang. Is iad na sé mhodh is súntasaí ar féidir úsáid a bhaint astu ná:

An Módh Díreach

Modh na Sraithe

Modh na Lánfhreagartha Gníomhaí An

Módh Closlabhartha

An Módh Closamhairc

Módh na Ráite.

1.6 Gaeilge Neamhfhoirmiúil:

Úsáidtear Gaeilge chomh minic agus is féidir i rith an lae. Samplaí: ócáidí rialta i rith an lae—am rolla, am lóin, ag dul amach/isteach, teachtaireachtaí, bainisteoireacht ranga, prionta sa timpeallacht, comharthaí, dalta na seachtaine agus gaeilgeoir na seachtaine (ar na la Gaeilge, uair sa tearma), fógraí, frásaí na seachtaine a roghnú, a fhorbairt, a mhúineadh agus a úsáid.

2. Pleánáil Eagraíochta:

2.1 Pleánáil an Mhúinteora: Tá gaol laidir idir an plean scoile don Ghaeilge agus pleánail fhad-téarmach/ghearrthéarmach an oide ranga. Leanann an múinteoir na cinnteidil thuas.

2.2 Áiseanna

Tá abair liom in usáid sa scoile I ngach rang. Baineann gach muinteoir úsáid as leabhair éagsúla ó am go h-am de réir riachtanais. Féach ar Agusín 2.

2.3 Éagsúlacht Chumais:

Eagraíonn an múinteoir tascanna agus gníomhaíochtaí chun freastal ar éagsúlacht chumais na bpáistí. Maidir le páistí a fhágann an rang chun freastal ar mhúinteoirí tacaíochta, tá an clár-ama chomh solúbtha agus is féidir i dtreo is nach mbeadh an dalta as láthair go rialta ó mhúineadh aon ábhair áirithe. Mar gheall ar pháistí a bhfuil díolúine ón nGaeilge acu, in aontú le ciorclach 54/2022, tá sé socraithe ag na múinteoirí go ndéanfaidh na páistí sin gníomhachtaí beag as gaeilge leis an rang, nó obair in abhár eile, i rith na ceachta Gaeilge nó freastal ar mhúinteoirí tacaíochta ag an am seo.

2.4 Comhtháthú le hAbhair Eile:

Déanann na múinteoirí comhtháthú le hábhair eile:

- ceol: amhráin Ghaeilge, feadóg
- corp-oideachas: cluichí, damhsa
- na hamharc-ealaíona: péint, dathanna
- matamaitic: uimhreas, áireamh

- drámaíocht: trí Gaeilge
- tíreolaíocht: ainm na gcontae
- stair: ainm an chlann

2.5 Measúnú:

Is próiseas leanúnach é an measúnú. Bíonn an múinteoir ag déanamh measúnaithe go neamh-fhoirmiúil an t-am go léir. Nuair a chasann an múinteoir leis na tuismitheoirí ag an gcomhdáil oideachais i rith na bliana, tugtar mionchuntas faoi dul ar aghaidh na bpáistí. Déantar an measúnú ag deireadh aonaid oibre nó ag deireadh tréimhse. Is ar chumas an pháiste agus an méid atá sé/sí in ann a thuiscint, a rá, a léamh nó a scríobh atá an bhéim agus ní ar an easpa cumais. Cuirfear san áireamh:

- dírbhreathnú an mhúinteora ar an bpáiste: treoracha a leanúint, páirt a ghlacadh sna cluiche
- ceisteanna
- tascanna agus trialacha deartha ag an múinteoir
- ábhar éagsúla m.sh. Nollaig, bia, éadaí srl a athaint agus a ainmniú
- scrúdaithe as gaeilge
- bailiúchán d'obair agus de thionscadail an pháiste
- measúnú féin

2.6 Obair Bhaile

Tugtar obair bhaile oiriúnach sa Ghaeilge. Féach ar an plean 'obair bhaile'.

2.7 Forbairt foirne:

Labhraíonn na múinteoirí, Gaeilge lena chéile go rialta. Tagann na múinteoirí le chéile go rialta chun plean múinteoireachta a leagan amach ina roinntear eolas ar a chéile.
Déanann gach múinteoir iarracht a gcúid Gaeilge féin a chleachtadh taobh amuigh den scoil nuair a bhíonn an deis acu. Uaireanta tagann cuiditheoir go dtí an scoil chun tacaíocht bhreise a thabairt do na múinteoirí.

2.8 Tuismitheoirí agus an Ghaeilge:

Tá tábhacht an-mhór ag baint le ról na dtuismitheoirí chun cabhrú le hobair na scoile. Cabhraíonn said trí thacaíocht a thabhairt d'imeachtaí Gaeilge sa scoil agus sa cheantar, trí cabhrú leis an obair bhaile, agus trí Ghaeilge a chleachtadh ar ócáidi áirithe sa bhaile. Tá dearcadh dearfach an-tábhachtach. Frasaí na seachtaine a chur ar doras na scoile agus i ngach rang sa scoil. Tabharfaimid bileóg téarmaí Gaeilge do na Tuismitheoirí chun cabhrú leo Gaeilge a labhairt sa bhaile. (Agusín 4)

2.9 Comhionannas

Beidh deis ag gach páiste sa scoil seo an Ghaeilge a fhoghlaim. Beidh seans céanna ag gach dalta páirt a ghlacadh sa rang Gaeilge, fuí amháin na páistí nach bhfuil an Bearla mar chéad teanga acu.

An tslat tomhais atá ag an scoil chun an plean a mheas:

Tá na múinteoirí ar aon-intinn go ndéanfaidh an plean seo difríocht do mhúineadh agus foghlaim na Gaeilge in ár scoil. Is iad na comhtharthaí a léireoidh go bhfuil dul chun cinn sásúil á dhéanamh ná:

- atmaisféir Gaelach sa scoil
- an Ghaeilge mar teanga cumarsáide sa scoil go minic
- aoibhneas agus sult á bhaint as an Gaeilge ag na daltaí
- dearcadh dearfach ag daltaí, muinteoirí agus tuismitheoirí
- clár gaeilge; na teamaí difriúil gach mí

Tá a fhios againn go bhfuil an plean á chur i bhfeidhm sa scoil mar (a) leanann ullmhúchán an mhúinteora an plean, agus (b) leantar na nósanna imeachta atá sa phlean.

Critéir Rathúlachta:

Tá a fhios againn gur comhlíonadh aidhmeanna an phlean nuair a thagann aiseolas dearfach ón bhfoireann, ó dhaltaí agus ó thuismitheoirí; aiseolas dearfach freisin ó

scoileanna dara leibhéal; tuairiscí ón gCigire; páistí ag labhairt na Gaeilge lasmuigh de ranganna Gaeilge agus ag baint taitneamh aisti.

Cur I bhfeidhm

(a) Rólanna agus freagracht:

Cuirfidh gach múinteoir é i bhfeidhm agus tá gach múinteoir freagracht as an bplean scoile. Tá múinteoir amháin ag eagraíocht gaeilge sa scoil.

(b) Spriocdhátaí leis an bplean a chur i bhfeidhm

Beidh an plean seo á cur i bhfeidhm tar éis daingniú an mBord Bainistíochta.

Athbhreithniú

Caithfear an plean seo a athbhreithniú sa bhlian 2026/2027 chun deimhin a dhéanamh de go bhfuil Curaclam na Gaeilge á cur i gcrích i gceart.

(a) Rólanna agus freagracht

Beidh na daoine seo páirteach san athbhreithniú:

- foireann teagaisc
- Daltaí
- Tuismitheoirí
- Bord Bainistíochta
- An cigire

Daingniú:

Dhaingnigh an Bord Bainistíoichta an polasai seo ar ______________________

Síniú: ________________________ **Dáta:** __________________

Agusín 1

Feidhmeanna teanga

	Naíonáin	R1 & R2	R3 & R4	R5 & R6
Caidreamh sóisialta				
beannú do dhuine **P.28 "modh an aoibhnis"**	Dia duit Dia is Muire duit tá fáilte romhat	Dia díbh Dia's Muire díbh Dia's Muire duit 's Pádraig	go mbeannaí Dia duit. móra duit ar maidin. rath Dé ort.	bail ó Dhia ort gurb amhlaidh duitse
slán a fhágáil	slán leat. slán agat. Slán libh. Slán abhaile.	slán libh. slán agaibh.	go dté tú slán feicfidh mé amárach thú.	go n-eirí an bóthar leat chífidh mé thú Slán go fóill Slán abhaile
glaoch ar dhuine	a mhúinteoir	a Phóil a Mháire		
aird a lorg	tar anseo gabh mo leithscéal. más é do thoil é. go raibh maith agat. éistigí		noiméad amháin Éistigí led' thoil le bhur dtoil ba mhaith liom	an féidir liom? labhair liom abair liom An bhfuil sibh réidh/críochnaithe
bualadh le duine	conas atá tú an bhfuil tú go maith?	táim go maith buíochas le Dia. nílim go maith Táim ar mhuin na muice.	Cén chaoí a bhfuil tú?	le cúnamh Dé Táim ar muin na muice Táim go h-iontach/cuíosach
cur in aithne	seo é Seán seo í Siobhán			seo é Seán seo í Siobhán
comhghairdeas a dhéanamh	breithlá shona duit maith an-	maith thú	togha iarracht	togha fir

	bhuachaill/ An-chailín	ar fheabhas comhghairdeas	Bain triall as	togha mná Comhghairdeas
Soiléiriú a Lorg				
easpa tuisceanna a léiriú	An bhfuil sibh réidh?	an dtuigeann tú? ní thuigim	tuigimid lámha suas éinne nach dtuigeann	
cabhair a lorg	Cad é seo?	cén gaeilge atá ar…?	cad is brí le…?	conas a déarfá?
litriú a lorg		arís	abair é sin arís litrigh	conas a litreofa (litríonn)?
athrá a lorg		arís	abair é sin arís	
Dul i gcion ar dhuine				
cead a lorg, **a thabhairt,** **is a dhiúltú**	an bhfuil cead agam dul go dtí an leithreas	an bhfuil cead agam mo lámha a ní, …ceart go leor	níl cead agat fan go fóill/noiméad Déan deifir, Brostaigh	Ar aghaidh leat/libh
buíochas a léiriú	go raibh maith agat buíochas le Dia	go raibh míle maith agat	míle buíochas	go méadaí Dia do stór
smaoineamh a chur chun cinn	An bhfuil cead agam milseáin a fháil?	ar mhaith leat	Céard faoi	cad mar gheall
iarraidh ar dhuine rud éigin a dhéanamh	Stad, ná dein dún an doras más é do thoil é tabhair dom, seo duit	ná dein ar aghaidh libh, amach libh brostaigí múch na soilse	ba bhreá liom	an féidir leat Faigh an Tógaigí amach Téigí go dtí an halla mór
duine a ghríosadh			lean ort lean ar aghaidh	Ar aghaidh leat

magadh faoi dhuine				há! há! ar chuala tú an scór
cuireadh a thabhairt, a dhiúltú, glacadh leis nó fiosrú faoi			ar mhaith leat teacht go dtí mo chóisir? ní féidir liom ba mhaith cá mbeidh sí ar siúl	an dtiocfaidh tú go dtí mo theach? tiocfaidh cinnte. ba bhreá liom, go raibh maith agat. cén t-am a thosóidh sí?
foláireamh a thabhairt do dhuine		bí cúramach stop den phleidhcíocht Ná bí ag rith	tóg go bog é tabhair aire	Ná bí ag luascadh
Stádas a fhógairt nó a cheistiú			is mise..is airde; is óige; is sinne; is isle.	
maíomh	tá snámh agam	Féach ormsa Chuaigh mé	Táim go maith ag..	Táim go h-iontach
dushlán duine a thabhairt	an féidir leat? is féidir liom	Tá mé ábalta	ní féidir leatsa é sin a dhéanamh An bhfuil tú ábálta	an bhfuil tusa in an poc saor a thógáil? ar mo chumas Táim in ann
<u>Dearcadh a léiriú's a lorg</u>				
eolas nó aineolas **léiriú nó fiosrú fúthu**	tá a fhios agam / níl		tá / níl An bhfuil fhois agat?	cé hé sin? an cuimhin leat?
cinnteacht	tá / níl, sea/ní hea	tá / níl	cinnte	táim/nílim cinnte
leibhéal dochúlachta **Is dócha**			is dócha gan amhras	sílim measaim ceapaim

gan amhras				
is féidir				b'fhéidir go dtiocfaidh
seans				níl aon seans againn
taitneamh nó easpa taitinimh a léiriú	is maith liom ní maith liom bainne (m.sh.)	is breá liom is fuath liom is aoibheann liom	is fuath liom an maith leat? is/ní maith liom	is/ní maith liom peil a imirt Is aoibheann liom
mianta a léiriú nó fiosrú fúthu			ar mhaith leat? ba mhaith/Níor mhaith	ba mhaith liom dul go dtí an pictiúrlann cad ba mhaith leat?
rogha a léiriú **nó fiosrú fúithi**		b'fhearr liom	Cé acu is fearr leat? is fearr liom	cioca ab fhearr leat? b'fhearr liom
leithscéal a ghabháil	gabh mo leithscéal	tá brón orm		
sásamh	go maith		tá sé go húfásach	Go hiontach, ar fheabhas, go diail
aontú nó easaontú		tá/níl is ea/ní hea	bhris / níor bhris	Ceart/mí cheart tá sé sin fíor /bréagach
ábaltacht nó easpa ábaltachta a léiriú		is féidir liom rothaíocht ní féidir liom	tá snámh agam in ann / ábalta	in inmhe ar mo chumas

<u>Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste</u>

séanadh				d'fhág tú an clós/níor fhág
maithiúnas a léiriú			tá go maith tá sé sin ceart go	

			leor	
tacaíocht a léiriú			go breá lean ar aghaidh	
an rolla	táim anseo tá sé/sí as láthair	Níl x ar scoil inniu. Ta sé tinn.		
díoma a léiriú		Tá sé ar a laethanta saoire.		is mór an trua é sin tá díoma orm
dócha a léiriú				tá súil agam le táim an tnúth le
ligean air/uirthi	Lig ort. Bígí ag...mar...	ó, tá tinneas cinn orm (tinneas fiacaile, tinneas bhoilg Tá pian i mo..	is fathach mé is féidir liom….	
scéalta a chumadh		ar maidin Go tobann Fadó, fadó	lá amháin inniu an Mháirt Tar éis tamaill	Ar dtús/ansin…. Sa deireadh… Caithfidh mé a rá..
léiriú gur gá nó nach gá rud éigin a dhéanamh			caithfidh mé/ ní chaithfidh mé	Beidh orm. Ní bheidh orm. An gá dom…
<u>Eolas a thabhairt agus a lorg</u>				
aithint	seo é cad é seo/sin?	sin í sin é	is madra é sin	fear mór is ea é
tuairisciú	cad is ainm duit?	tá Dónal ag ithe	tá sé ag ithe a	

	x is ainm dom Cé tusa?		bhricfeasta	
ceartú			tá mo chótosa gorm ní leatsa é is liomsa é	madra atá agam sa bhaile
ceisteanna	cé hé sin? cad é sin? an bhfuil? tá / níl	cén dath atá ar an liathróid? cé leis? ar tháinig? tháinig / níor tháinig		conas? cén fáth? cad é an dóigh? cathain? cén t-am? Cén? cá h'áit
		<u>Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste</u>		
cómhrá a oscailt			ar chuala tú? tú féin atá ann tá an lá go deas	tá tú ag obair go crua
féincheartú			ó, gabh mo leithscéal ó, ní hea, ach ní ag an sos beag ach	ó, ní hea, fan go bhfeicfidh mé
cur síos a chéanamh **céim ar chéim**			ar dtús…. ansin…. tar éis tamaill	i dtosach báire faoi dheireadh
coimriú			sin an méid sin uile	agus mar sin, ní bheidh de bharr/dheasca
deireadh a chur leis an gcomhrá			bhuel, sin é? ceart go leor mar sin! tá deifir orm anois	caithfidh mé imeacht. beidh mé ag caint

			sin an scéal	leat sin feicfidh mé arís thú

Agusín 2 **Teanga ó bhéal-Ceisteanna**

Naíonáin Shóisearacha	Naíonáin Shinsearacha
Cé thusa? Is mise __________. An maith leat? Is /ní maith liom ___________. Cad atá ar siúl ag __________? Tá sé/sí ag ___________. Cén sort éadaí atá ort? Tá _____ orm. Cad atá i do bhosca lóin? Tá ________ i mo bhosca lóin. Cén sort aimsir atá ann inniú? Tá sé te/fuar. Tá an ghrian ag taitneamh. Tá sé gaofar/ag cur báistí. Cá bhfuil Mamaí/Daidí? Tá ___ sa ________. Céard ba mhaith leat don Nollaig? Ba mhaith liom ___ don Nollaig. An maith leat a bheith ag féachaint ar an teilifís? Is/ní maith liom a bheith ag féachaint ar an teilifís. Cén cartún is fearr leat? Is fearr liom _____________.	Cad is ainm duit? _______ is ainm dom. An maith leat? Is breá liom_____________. An bhfuil sé ag cur báistí/ag cur sneachta? Tá sé ag cur báistí. Cad atá uait? Ba mhaith liom ____________. An bhfuil eagla/fearg/tuirse/eagla/ tart/ ocras/áthas/brón ort? Tá ______ orm. Cén aois thú? Tá mé cúig/sé bliana d'aois. Cén dath atá ar _____? Tá dath ___ ar ________. Cé mhéad? ______ euro, le do thoil. Cé leis é/í? Is liomsa é/í. Cad atá sa bhosca lóin? Tá ______sa bhosca lóin. Cá bhfuil an _________? Tá sé ar an/in aice leis/faoin___________. Cad a fheiceann tú? Feicim______________. An bhfuil cead agam dul go dtí ________? Tá cead agat.
Rang a 1	**Rang a 2**
Cén rang in bhfuil tú? Tá mé i rang a _________. Conas atá tú? Tá mé go maith/níl mé go maith. Cá bhfuil tú ag dul? Tá mé ag dul go dtí an ________. Cé acu is fearr leat? Is fearr liom _______ ná _______. An bhfeiceann sibh _____________? Feicim _______. Ní fheicim ______________. Cén lá atá ann inniú/inné/amárach? Inniú __________. Inné ___________. Amárach____________. Cén saghas clár atá ar siúl? Tá clár spóirt/grinn/ceoil/tráth na gceist/dráma/físéan/scannán/cartún ar siúl. An maith leat a bheith ag ____________? Is/Ní maith	Cé mhéad duine i do chlann? Tá ________ i mo chlann. Cá bhfuil tú i do chonaí? Táim i mo chonaí i_____________. Cén seomra ina bhfuil tú? Táim sa ______________. Cad atá á dhéanamh agat ar scoil? Tá _________ a dhéanamh agam. Cén ábhar is fearr leat ar scoil? Is maith liom _________ ach is fearr liom ______________. Céard atá ort/air/uirthi? Tá __________ orm/air/uirthi. Cad atá á dhéanamh ag ______________? Tá _______ ag _____________. Cén caitheamh aimsire is maith le __________________?

liom a bheith ag ____________. Ar ith tú __________?D'ith mé/ Níor ith mé__________. Ar ól tú __________? D'ól mé/ Níor ól mé_____________.	Is maith le ____________ a bheith ag ______. Cén seasúr atá ann? An Fomhair/ An Geimhreadh/ An tEarrach/ An Samhradh atá ann. Cén scoil ina bhfuil tú? Táim i scoil Naomh Phadraig.
Rang a 3 Cén dath atá ar do shúile? Tá súile __________ agam. Cén dath atá ar do chuid gruaige? Tá gruaig _______ orm. An bhfuil aon deirfiúr nó dearthár agat? Tá ______________ agam. Níl aon _______ agam. Cé mhéad _____ atá agat? Tá _________ agam. An bhfuil an ___ réidh? Tá/ Níl. Cé mhéad seomra atá i do theach? Tá ________________ seomra i mo theach. An féidir leat____________? Is féidir liom ________? An féidir liom cabhrú leat? Is féidir /ní féidir leat. Cad faoi_____? Tá sé/sí ró __________. An dtaitníonn _______ leat? Taitníonn/ ní thaitníonn _______________. Cén t-am é? Tá sé _______ a chlog. Tá sé leathuair tar éis a __________. Cén lá atá ann? _______ atá ann.	**Rang a 4** Cad atá cearr leat? Tá pian i mo _______. Cad atá sa chistin/thíos staighre/thuas staighre? Tá _______ ann. Cén saghas teach atá agat? Tá bungaló/teach dhá stór/teach trí stór agam. Cén rang ina bhfuil tú? Tá mé i____________. Cén praghas atá ar _______________? Tá ___________________euro ar ____________. An bhfuil _________ níos daoire ná _________? Tá/Níl. An bhfuil ____________ in aice láimhe/sa cheanntar? Tá/ Níl. Cad a cheapann tú faoi mo __________? Tá sé an-faiseanta/go hálainn/go deas. Cén t-ábhar/clár/caitheamh aimsire is fearr leat? Is fearr liom ____________. Cad a rinne tú inné/ag an deireadh seachtaine? Chonaic mé/ D'imir mé/Chuaigh mé/ D'ith mé. Cén leathnach atá againn? Leathnach ______. An dtuigeann tú? Tuigim/ Ní thuigim. An bhfuil fhios agat?Níl /Tá a fhios agam.

Rang a 5	Rang a 6
Cé hé/hí an duine is sine/ is óige sa chlann? Is í/é _ an duine is sine/is óige sa chlann.	Cén sort duine thú? Is duine ________ mé.
Cén slí bheatha atá ag_______? Is _______ é/í.	Cad ba mhaith leat a dheánamh lá éigin? Ba mhaith liom a bheith i mo _________.
Cén dáta atá ann inniú? Tá sé an _ ú _____.	Cén sort bia is fearr leat? Is fearr liom ___________.
Cá bhfuil tú i do shuí sa seomra ranga? Táim i mo shuí in aice le/idir _____agus ___________.	Cén Gaeilge atá ar? Conas a deir tú?
Cad a dhéanfaidh tú amárach/ag an deireadh seachtaine? Rachaidh mé __________	Cad a itheann tú de ghnáth? Ithím________.
Cad a dhéanann tú gach lá ar scoil? Déanaim ______________.	Cad iad na comhábhair a bheidh uaim?Beidh ________ uait.
Cár rugadh thú? Rugadh mé i __________.	Cé mhéad seomra atá i do theach? Tá seomra i mo theach.
Cad as duit? Is as __________dom.	Cad é an seoladh?
Conas a dhéanfaidh mé é/í/iad? Tóg amach/Cuir/ Measc/Doirt______.	Cad is ainm do do mhúinteoir? __is ainm dó/í.
An bhfaca tú________? Chonaic/Ní fhaca___________.	Cén scoil ina bhfuil tú? Táim i _________.
Conas a théann tú ar scoil gach lá? Siúlaim/ Téim ar an mbus/sa charr.	Cén sort áiseanna atá agaibh? Tá _ again.
Cén saghas éide scoile atá agat? Caithim ______________.	An féidir liom cabhrú leat?
Cé mhéad a chosnaíonn ___________. Cosnaíonn sé ___________ euro.	An bhfuil siad le fáil i ndath ar bith eile? Tá _ againn.
Cad a cheap tú de? Ceapaim go bhfuil sé __________.	Cén cinéal ar mhaith leat? Ba mhaith liom ______.
Cé a bhuaigh? Bhuaigh __________. Chaill ______________.	Cad a chaithfidh tú? Caithfidh mé____________.
An imríonn tú ar fhoireann? Imrím/ Ní imrím.	Cad tá ar siúl? Tá _________ ar siúl.
Cá háit ar an bpáirc a n-imríonn tú? Imrím sna tosaithe/sna cúlaithe/i lár na páirce/sa chúl.	Cad a cheap tú? Cheap mé_______________.
Cé hiad na carachtair? Is iad __________________ na carachtair.	Cé acu is fearr leat, ___________nó_______________?
Cén fáth arb é seo an __________ is fearr leat?	Is fearr liom ____________.
	Cad a úsaideann tú chun __________? Úsaidim _________ chun _______.
	Conas a bhíonn an aimsire (i rith an_)? Bíonn an

Is é seo an _____________ is fearr liom mar __________.	aimsir _________. Cathain a thosaigh tú? Thosaigh mé cúpla bliain/cúpla mí o shin. Cé chomh minic is a _________? Gach uile lá/dhá uair sa tseachtain/uair nó dhó sa tseachtain. Cathain a bhíonn do bhreithlá agat? Bíonn mo bhreithlá agam i mí ______. Ar mhaith leat teacht go dtí mo chóisir? Tiocfaidh/Ní thiocfaidh. Conas a bhí _____? Thar barr/ar fheabhas/go hiontach/ceart go leor/go dona/go huafásach.

Agusín 3 – Eolas scoile do na seanraí

Teanga ó bhéal

Ceisteanna-liosta do na ranganna

Eiseamláirí do na Feidhmeanna Teanga- liosta do na ranganna

Gramadach agus Eolas Breise- liosta do na ranganna

Léitheoireacht:

Gramadach agus Eolas Breise- liosta do na ranganna

Eiseamláirí (séanraí scríbhneoireachta)

Scríbhneoireacht:

Gramadach agus Eolas Breise- liosta do na ranganna

Litriú: liosta (Rang 2-Rang 6) Rang 2-téarma 2 agus 3

Fónaic: liosta/plean

Eiseamláirí (séanraí scríbhneoireachta)- Google Drive

Saorscríbhneoireacht: cóipleabhar

Séanraí Scríbhneoireachta 2021/22

Téarma 1	Téarma 2	Téarma 3
Athinsint- Cuntas Phearsanta	Scríbhneoireacht Ghnásúil	Scéal/Insint

Séanraí Scríbhneoireachta 2022/23

	Téarma 1	Téarma 2	Téarma 3
Naíonáin Sóisearacha Naíonáin Shinsearacha	Athinsint- Cuntas Phearsanta	Scríbhneoireacht Ghnásúil	Scéal/Insint
Rang 1-Rang 6	Tuairisc	Scríbhneoireacht Áititheach	Scríbhneoireacht Mhínithe
Scríbhneoireacht shóisialta			

Scríbhneoireacht

Rang	Línte
Naíonáin Sóisearacha	pictiúirí
Naíonáin Shinsearacha	pictiúirí
Rang 1	Pictiúirí agus focail
Rang 2	4
Rang 3	6
Rang 4	10
Rang 5	leathanach
Rang 6	leathanach

Agusín 4 Aiseanna Gaeilge

Agusín 5 <u>Gaeilge do Tuismitheoirí</u>

Dia duit	Hello
Dia is Muire duit	Hello (reply)
Conas atá tú?	How are you?
Cad is ainm duit?	What's your name?
_______ is ainm dom.	My name is _______.
Maidin maith	Good Morning
Oíche mhaith	Good night
Codladh sámh	Sleep well
Le do thoil	Please
Go raibh maith agat	Thank you
Gabh mo leithscéal	Excuse me
Ceart go leor	OK
An bhfuil tú ceart go leor?	Are you OK?
Ar mhaith leat deoch?	Would you like a drink?
An bhfuil ocras/tart ort?	Are you hungry/thirsty?
Maith thú	Well done
Dean deifir	Hurry up
Brostaigh	Hurry up
An bhfuil do <u>*mála scoile*</u> agat?	Do you have your <u>*schoolbag*</u>?
Cad atá ar an teilifís?	What is on television?
Isteach leat	In you go
Amach leat	Out you go
Tar anseo	Come here
Bail triail as	Try it
Bun os cionn	Upside down

Dathanna (Colours)

dearg *red*	gorm *blue*	bán *white*	glas *green*	corcra *purple*
bándearg *pink*	dubh *black*	oráiste *orange*	buí *yellow*	liath *grey*

Uimhreacha (Numbers)

aon 1	dó 2	trí 3	ceathar 4	cúig 5	sé 6	seacht 7	ocht 8	naoi 9	deich 10
fiche 20	tríocha 30	daichead 40	caoga 50	seasca 60	seachtó 70	ochtó 80	nócha 90	céad 10	

Ag comhaireamh daoine (Counting People)

duine amháin	beirt	triúr	ceathrar	cúigear	seisear	seachrar	ochtar	naonúr	deichniúr
one person	*two people*	*three people*	*four people*	*five people*	*six people*	*seven people*	*eight people*	*nine people*	*ten people*

Éadaí (Clothes)

geansaí *jumper*	cairdeagan *cardigan*	léine *shirt*	blús *blouse*	carbhat *tie*	bróga reatha *runners*
bríste *trousers*	stocaí *socks*	riteoga *tights*	bróga *shoes*	buataisí *boots*	crois *belt*

<u>Gníomhachtaí</u> **(Actions)**

ag ithe	*eating*	ag gáire	*laughing*
ag ól	*drinking*	ag screadáil	*screaming*
ag léim	*jumping*	ag canadh	*singing*
ag siúl	*walking*	ag damhsa	*dancing*
ag rith	*running*	ag súgradh	*playing*
ag léamh	*reading*	ag imirt cluiche	*playing a game*
ag scríobh	*writing*	ag féachaint	*looking*
ag caoineadh	*crying*	ag éisteacht	*listening*

<u>Ábhair Scoile</u> **(Subjects)**

Gaeilge *Irish*	Béarla *English*	Mata *Maths*	Stair *History*	Tíreolaíocht *Geography*	Ceol *Music*
Corpoideachais *PE*	Creideamh *Religion*	Dramaíocht *Drama*	Eolaíocht *Science*		

<u>Aimsir</u> **(Weather)**

fuar	*cold*	ceomhar	*foggy*
fliuch	*wet*	stoirmiúil	*stormy*
te	*hot*	ag cur seaca	*freezing*
tirim	*dry*	ag cur sneachta	*snowing*
gaofar	*windy*	ag cur báistí	*raining*
grianmhar	*sunny*	tintreach	*lightning*
scamallach	*cloudy*	toirneach	*thunder*

Tá sé fliuch/ grianmhar/ ceomhar…. It is wet/ sunny/ foggy……

<u>Bia</u> (Food)

sceallóga *chips*	píotsa *pizza*	rís *rice*	ispíní *sausages*	slisíní bagún *rashers*	borgair *burger*
ceapaire *sandwich*	liamhás *ham*	milseáin *sweets*	pancóga *pancakes*	criospaí *crisps*	uachrar reoite *ice-cream*

Is maith liom <u>rís.</u> — *I like <u>rice.</u>*

Ar mhaith leat <u>milseáin</u>? — *Would you like <u>sweets</u>?*

Ba mhaith liom <u>criospaí</u>. — *I would like <u>crisps</u>.*

Agusín 6

Frásaí na seachtaine

	Frásaí na Seachtaine
1	Dia duit / Dia's Muire duit
2	Slán / Slán libh
3	Le do thoil
4	Go raibh maith agat. Tá fáilte romhat
5	Cé tusa? Is mise _________
6	Conas atá tú? Tá mé go maith. Níl mé go maith. (Táim/Nílim in 3rd-6th class)
7	Oscail an doras. Dún an doras.
8	An maith leat..? Is maith liom…Ní maith liom…
9	An bhfuil tú réidh? Tá mé réidh.
10	Cé leis é? Is liomsa é. Is le _____ é.
11	An bhfuil cead agam.... Tá / Níl
12	Gabh mo leithscéal
13	Cá bhfuil an _____________ ? Ta sé sa bhosca / sa mhála /ar an gcofra.
14	An dtuigeann tú? Tuigim / Ní thuigim
15	An bhfuil a fhios agat? Níl fhios agam.
16	Cad is brí le....?
17	Conas a deir tú _______ as Gaeilge? Conas a litríonnn tú ______?
18	Brostaigh. Déan deifir.

19	Tá ocras/tart/brón/áthas/fearg/tuirse/eagla/imní orm.
20	Cén t-am é? Tá sé in am sos. Ta sé in am lón.
21	Cad / céard a tharla?
22	Chuaigh mé go dtí ______
23	Cad atá cearr leat?
24	Tabhair dom an _______.
25	Bain triail as.
26	Tá ___________ ag teastáil uaim.
27	Nollaig shona! Breithlá shona!
28	An féidir leat? Is féidir liom / Ní féidir liom

Agusín 7 **Fónaic**

Rang a 1	Rang a 2	Rang a 3	Rang a 4	Rang a 5	Rang a 6
An Aibítir An défhoghar 'ia' An foghar 'a' ag deireadh focail An síneadh fada – 'u' nó 'ú' An síneadh fada – 'o' nó 'ó' An síneadh fada – 'a' nó 'á' An síneadh fada – 'i' nó 'í'	An Aibítir An síneadh fada – 'a' nó 'á' An síneadh fada – 'u' nó 'ú' An síneadh fada – 'i' nó 'í' An síneadh fada –'o' nó 'ó' An foghar 'í' ag deireadh focal Na foghair 'e' agus 'é' ag deireadh focal An défhoghar 'éa' An défhoghar 'ia' An déghraf 'th' An défhoghar 'ua' An déghraf 'bh' Na foghair 'a' agus 'o' Na foghair 'a'	An síneadh fada – 'a' nó 'á' An síneadh fada – 'u' nó 'ú' An síneadh fada – 'i' nó 'í' An síneadh fada –'o' nó 'ó' An síneadh fada –'e' nó 'é' Ea, ei, ia, eo, ái, ch	An síneadh fada – 'a' nó 'á' An síneadh fada – 'u' nó 'ú' An síneadh fada – 'i' nó 'í' An síneadh fada –'o' nó 'ó' An síneadh fada –'e' nó 'é' Na litreacha 'ea'/Na litreacha 'óg' Na litreacha 'ua'/Na litreacha 'aí' Na litreacha 'éa'/Na litreacha 'ao Na litreacha 'io''/ Na litreacha 'éi' Na litreacha 'ia'/ Na litreacha 'ai' Na litreacha 'ái'/Na litreacha 'th'/Na litreacha 'ch' Briathar - caol le caol	An síneadh fada – 'a' nó 'á' An síneadh fada – 'u' nó 'ú' An síneadh fada – 'i' nó 'í' An síneadh fada –'o' nó 'ó' An síneadh fada –'e' nó 'é' ea, óg,eog, ua, án, éi, éa, ói, io, ei, ai, ái b + bh c + ch m + mh p + ph t + th	An síneadh fada – 'a' nó 'á' An síneadh fada – 'i' nó 'í' An síneadh fada –'o' nó 'ó' An síneadh fada –'e' nó 'é' ea, óg +eog, ua, án, éi, éa, ói, io, ei, ai, ái, eoir, acht, eacht, mhar, tar b agus bh c agus ch m agus mh p agus ph t agus th

	agus'ó' An déghraf 'ch' An défhoghar 'ea'		ie eann/ann Leathan le leathan		

Agusín 8 **Grammadach**

Rang	Briathar	Aimsir	Duine	Forainmneachea Réamhfhoclacha	Urú	Séimhiú	Eolas Breise
Naíonáin Sóisearacha	Tá Feicim Seo	Aimsir Láithearach	mé, tú				Cluichí Amhráin/Dánta/Rannta Comhrá Teanga neamhfhoirmiúil
Rang	**Briathar**	**Aimsir**	**Duine**	**Forainmneachea Réamhfhoclacha**	**Urú**	**Séimhiú**	**Eolas Breise**
Naíonáin Shinsearacha	Tá x ag ól/ag ithe/ag rith/ag léim/ag gáire/ag caoineadh/ag péinteáil/ag imirt...../ag scipeáil/ag scríobh/ag léamh/ag siúl/ ag caint/ ag súgradh/ ag éisteacht le.../ina s(h)uí	Aimsir Láithearach	mé, tú, sé, sí	agam,agat liom,leat dom,duit			Cluichí Amhráin/Dánta/Rannta Comhrá Teanga neamhfhoirmiúil

	/ina s(h)easamh Seo Feicim An bhfuil? Níl						
Rang	**Briathar**	**Aimsir**	**Duine**	**Forainmneachea Réamhfhoclacha**	**Urú**	**Séimhiú**	**Eolas Breise**
Rang 1	Bhí Cheannaigh Chonaic Chuala Chuir D'ith D'ol Dhúisigh Fuair Léim Rith Scríobh Thit An raibh? Ní raibh	Aimsir Chaite	mé, tú, sé, sí	agam,agat dom,duit liom,leat	ar an		Aois Na huimhreacha Na dathanna Laethanta na Seachtaine An t-Am: a haon a chlog, a dó etc

Rang	**Briathar**	**Aimsir**	**Duine**	**Forainmneachea Réamhfhoclacha**	**Urú**	**Séimhiú**	**Eolas Breise**
Rang 2	Bhris Chuaigh D'oscail Dhún Dúirt Fuair Léim Mhúch Nigh Rinne Tháinig Thosaigh Nílim Táim	Aimsir Chaite An fhoirm dhiúltach An fhoirm cheisteach	mé, tú, sé, sí, siad	agam,agat dom,duit liom,leat orm,ort	ag an + urú ar an + urú faoin + urú	sa + h mo + h	An t-Am: a _____ a chlog; ceathrú tar éis, leathuair tar éis Míonna Tá mé = táim, níl mé = nílim Na mothúcháin San + a e i o u Na huimhreacha pearsanta 1 - 10 Na bunimhreacha 1 - 20
Rang	**Briathar**	**Aimsir**	**Duine**	**Forainmneachea Réamhfhoclacha**	**Urú**	**Séimhiú**	**Eolas Breise**
Rang 3	Bhailigh	Main focus on - Aimsir Chaite	mé, tú, sé, sí, siad	Ar – orm, ort, air, uirthi	ag an + urú	sa + h	Na huimhreacha pearsanta: duine, beirt, triúir…deichniúr

	Chaith Chroch D'athraigh D'fhan D'fhéach D'inis Ghlaoigh Phioc Rug Scuab Shéid Shiúil Shuigh Stop Thug Thóg Ithim Ólaim	An fhoirm dhiúltach An fhoirm cheisteach Informally covered: Aimsir Láithearach Aimsir Fháistineach	mo, do, a, ár, bhur, a m' (vowel) d' (vowel)	Le – liom, leat, leis, léi Do – dom, duit, dó, di Ag – agam, agat, aige, aici	ar an + urú faoin + urú (in aice) leis an + urú	mo + h do + h faoi + h ó + h roimh + h	Na bunuimhreacha Ceisteanna: Cé? Cá? Cár? Cad? Céard? Sa bhaile/ abhaile An tAm: a ______ a chlog; ceathrú tar éis, leathuair tar éis, ceathrú chun srl. Structúr abairtí: briathar + duine + ______ ina sheasamh… ina seasamh ina dhúiseacht… ina dúiseacht ina shuí… ina suí ina chónaí… ina cónaí ina chodladh ina codladh

	Beidh An mbeidh? Ní bheidh						
Rang	**Briathar**	**Aimsir**	**Duine**	**Forainmneachea Réamhfhoclacha**	**Urú**	**Séimhiú**	**Eolas Breise**
Rang 4	Bhrostaigh Bhrúigh Bhuail Cheangail Chaill Chan Chuardaigh D'éist D'eitil D'fhág D'iarnáil D'imigh Dhoirt	AC an chéad réimniú AC an dara réimniú AC neamhrialta AL an chéad réimniú AL an dara réimniú AL neamhrialta An fhoirm dhiúltach An fhoirm cheisteach	mé, tú, sé, sí, siad,sibh	Ar – orm, ort, air, uirthi Le – liom, leat, leis, léi Do – dom, duit, dó, di Ag – agam, agat, aige, aici ó: uaim, uait, uaidh, uaithi	Réamhfhocal + urú ar an mbord, faoin gcathaoir, ag an ngeata,as an gcófra	sa + h mo + h do + h faoi + h ó + h roimh + h	An focal 'ró' Orduithe (uatha agus iolra) An réamhfhocal 'i' An t-am: an uair, an leathuair, ceathrú tar éis agus ceathrú chun Na horduimhreacha An aidiacht shealbhach

	Ghoid Ghortaigh Mhúch Preab Shleamhnaigh Shroich Stróic Thriomaigh Thaispeáin Tharraing Thiomáin						
Rang	**Briathar**	**Aimsir**	**Duine**	**Forainmneachea Réamhfhoclacha**	**Urú**	**Séimhiú**	**Eolas Breise**
Rang 5	Briathra Neamhrialta (Gach ceann) Briathra Aon Siolla: An Chéad Réimniú: Caol & Leathan	Aimsir Chaite/ Láithreach / Fháistineach An fhoirm dhiúltach An fhoirm cheisteach	Gach duine	ar ag le as de do ó chuig	ár / bhur / a Na réamhfhocal + urú: i, ar an, faoin, thar an, in aice leis an	sa + h mo + h do + h faoi + h ó + h roimh + h a+ h	Na céimeanna comparáide mar shampla (óg- nos óige/is óige) Na focail an agus ro tuaisceart/deisceart/oirthear/iarthar An t-alt agus an chopail Focail ceisteach- Cé? Céard/ Cad? Cá? Cathain/ Cén? Cén fath? Conas? Cé mhéád?

	Briathra Dhá Siolla: An Dara Réimniú: Caol & Leathan			roimh faoi		An + h / ró + h (Aidiachtaí)	Na bunuimhreacha Na huimhreacha pearsanta Na horduimhreacha An aidiacht shealbhach Réamhfhocal: ag barr, ag bun, ar chúl, os comhair Uatha agus iolra An t-am Orduithe Aidiachtaí Aidiacht bhriathartha (Neamhfhoirmiúil) An Tuiseal Ginideach (Neamhfhoirmiúil)
Rang	**Briathar**	**Aimsir**	**Duine**	**Forainmneachea Réamhfhoclacha**	**Urú**	**Séimhiú**	**Eolas Breise**
Rang 6	Briathra Neamhrialta (Gach ceann)	Aimsir Chaite/ Láithreach / Fháistineach	Gach duine	le ag ar ó do de	Dul siar An t-urú- b-mb c-gc d-nd f-bhf	An Séimhiú- ach amhain le a, e, h, i, l, n, o, r agus u	Na céimeanna comparáide mar shampla (óg- nos óige/is óige) Na focail an agus ro tuaisceart/deisceart/oirthear/iarthar An t-alt agus an chopail Focail ceisteach-

	Briathra Aon Siolla: An Chéad Réimniú: Caol & Leathan Briathra Dhá Siolla: An Dara Réimniú: Caol & Leathan	An fhoirm dhiúltach An fhoirm cheisteach		faoi as chuig roimh	g-ng p-bp t-dt		Cé/Cad/Cá/Cathain?Cén? Cén fath An t-ainm briathartha Foirmeacha den briathar Na bunuimhreacha Na huimhreacha pearsanta Na horduimhreacha Mionfhcoail Réamhfhocal: ag barr, ag bun, ar chúl, os comhair Uatha agus iolra Orduithe Aidiachtaí